

บทที่ 4

ลักษณะทั่วไปชุมชนประมงพื้นบ้าน

4.1 สภาพทั่วไปของชุมชนประมงพื้นบ้าน

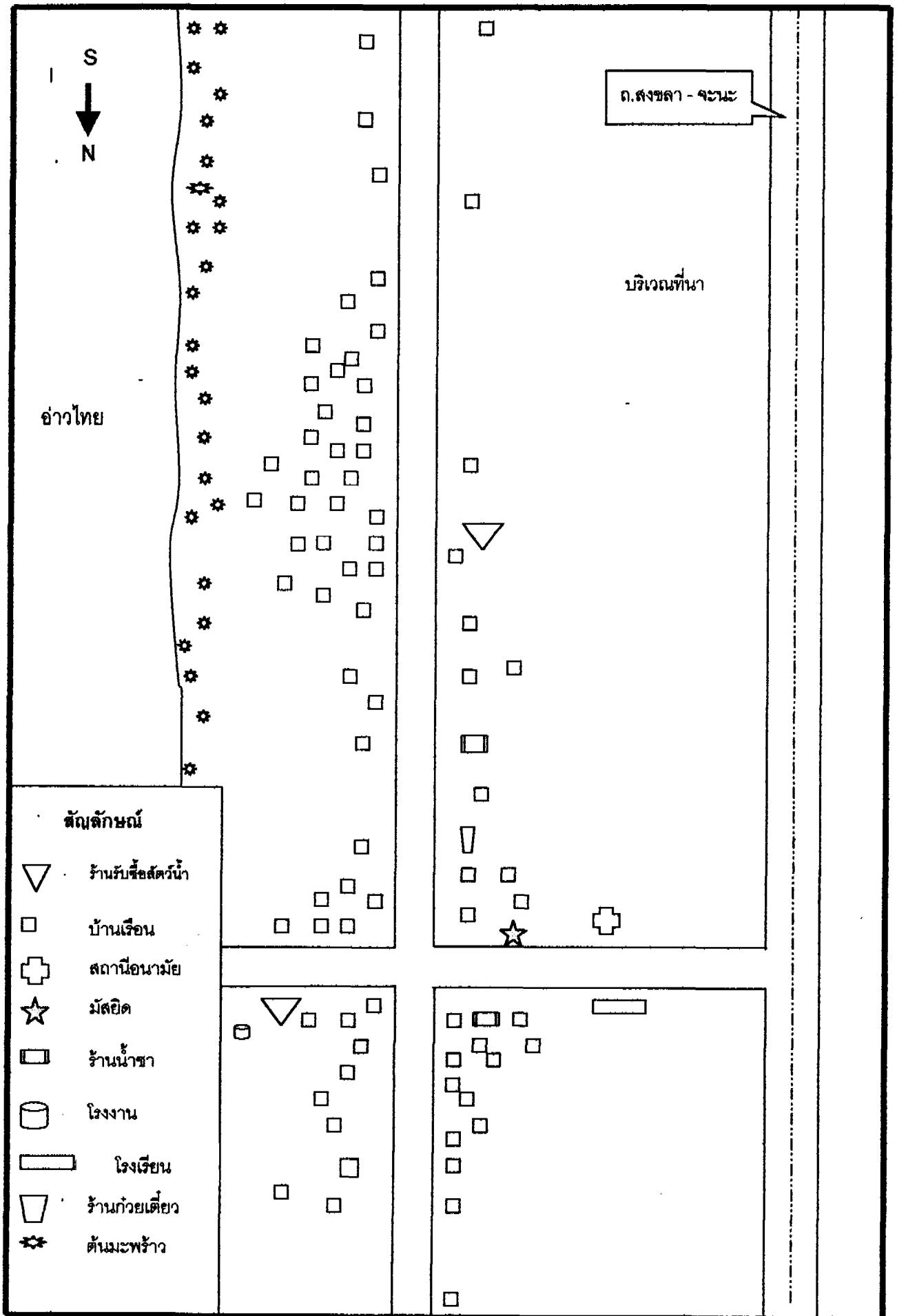
4.1.1 บ้านป้ออิฐ

บ้านป้ออิฐเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และเป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ตั้งมาประมาณ 200 ปี ซึ่งเคยอยู่ในเส้นทาง商旅ไปมาทางทะเลของพวกเรือสำเภาและเรือสินค้าต่าง ๆ เช่น เรือบรรทุกไม้ บรรทุกเครื่องดินเผาที่เมื่อเดินทางยาวนานก็แวะเติมน้ำและล้างหน้าล้างตาที่ป้อ โดยป้อดังกล่าวเป็นป้อที่มีการก่อด้วยอิฐ มีน้ำใส สะอาด ตลอดทั้งปี จนต่อมาจึงเป็นที่เรียกของผู้ที่商旅ไปผ่านมาทางนี้คือ “ป้ออิฐ” ภายหลังได้มีผู้คนได้มาสร้างบ้านเรือน ซึ่งมีผู้สูงอายุเล่าให้ฟังว่าก่อนนั้นมีเพียง 3 ครัวเรือนเท่านั้นที่ได้มาสร้างรกรากก่อน เพราะบริเวณพื้นที่ป้ออิฐนี้มีต้นหญ้าและต้นหนามมีลักษณะคล้ายต้นตะบองเพชรขึ้นเต็มไปทั่วบริเวณไม่เหมาะในการตั้งบ้านเรือน แต่ในปัจจุบันนี้บริเวณเหล่านั้นก็กลายเป็นบ้านเรือนของประชาชนไปหมดแล้ว มีครัวเรือนในปัจจุบันทั้งสิ้น ประมาณ 300 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 1,500 คน

บ้านป้ออิฐอยู่ห่างจากตัวเมืองสงขลาทางทิศใต้ประมาณ 25 กิโลเมตร สามารถเดินทางในเส้นทางถนนสายสงขลา - จะนะ ประมาณ 20 กิโลเมตร หลังจากนั้นก็มีถนนแยกเข้าสู่หมู่บ้านอีกประมาณ 5 กิโลเมตร บ้านป้ออิฐเป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่ตั้งบ้านเรือนกระจายเป็นกระจุกไปตามแนวชายหาดฝั่งอ่าวไทย และยังมีถนนคอนกรีตตัดผ่านหมู่บ้านขนานกับทะเลไปจนถึงหมู่บ้านที่ใกล้เคียง

บ้านเรือนในพื้นที่ป้ออิฐส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือนที่ก่อสร้างด้วยพื้นซีเมนต์หลังคามุงกระเบื้อง ซึ่งสังเกตได้ว่าเพิ่งสร้างใหม่ และมีบ้านเรือนที่สร้างด้วยไม้ยกเสาสูงบ้างเตี้ยบ้าง แต่ไม่พบบ้านที่เป็นฝาไม้ไผ่ ส่วนใหญ่ได้ดูบ้านจะมีพื้นที่เก็บอุปกรณ์สำหรับทำการประมงจำพวก อวนและส่วนหนึ่งทำเป็นพื้นที่สำหรับนั่งเล่นพักผ่อน บ้านเรือนจะปลูกสร้างอยู่ติด ๆ กัน แล้วค่อยกระจายออกไปตามแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งด้านหน้ามีถนนลาดยางตัดผ่านตลอดหมู่บ้านไปจนถึงติดต่อกับพื้นที่อำเภอที่ใกล้เคียง ด้านหลังเป็นทะเลสามารถเดินเลียบชายหาดไปได้ตลอดแนว ด้านการสาธารณูปโภคในชุมชน มีน้ำประปา และไฟฟ้าใช้

ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมีการศึกษาจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านศาสนามี
นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมีความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน และยังมี
หนี้สินซึ่งแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่มาจากเต้าแก่ สาเหตุของการกู้เงินส่วนใหญ่ต้องการใช้เพื่อนำมาลง
ทุนในการซื้อเครื่องมือทำประมง ทั้งนี้เนื่องจาก เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมงในอ่าวไทยมีราคา
ค่อนข้างสูง

สัญลักษณ์

- บ้านรับซื้อสัตว์น้ำ
- บ้านเรือน
- สถานีอนามัย
- มัสยิด
- ร้านน้ำชา
- โรงงาน
- โรงเรียน
- ร้านก๋วยเตี๋ยว
- ต้นมะพร้าว

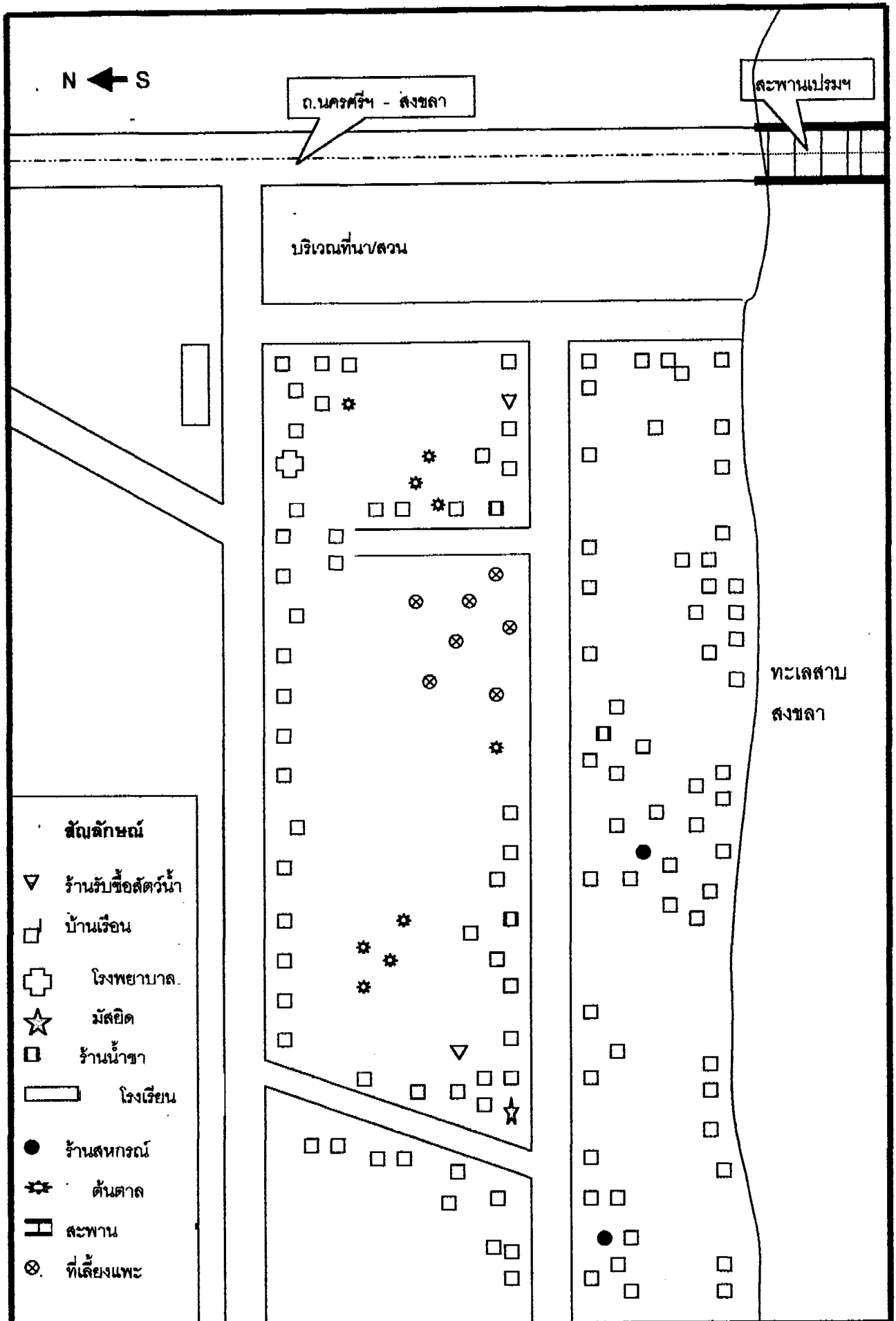
4.1.2 บ้านท่าเสา

“บ้านท่าเสา” เป็นหมู่บ้านหนึ่งอยู่ในบ้านตำบลสิงหน้อง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ประชากรมีการทำประมงพื้นบ้านในทะเลสาบสงขลา บ้านท่าเสาเป็นหมู่บ้านที่ได้ตั้งมานานกว่า 200 ปี มีอาณาเขตอยู่ติดกับทะเลสาบสงขลา อดีตเป็นที่สัญจรไปมาของพ่อค้า แม่ค้า จากอำเภอกระโนนและลำปำ (พัทลุง) เดินทางมาค้าขายโดยใช้เรือแจวมา ต้องแจวข้ามวันข้ามคืน เมื่อเหนื่อยก็แวะพักผ่อนที่ท่าแห่งนี้ โดยเมื่อถึงท่าแห่งนี้จะเห็นเสาหลักสูงเด่นอยู่เสาหนึ่งซึ่งมีความแข็งแรงมาก ผู้สัญจรผ่านไปมาต่างก็นำเรือไปผูกไว้แล้วแวะพักผ่อนและท่าแห่งนี้ยังมีปลา (ศาลา) เหมาะในการพักผ่อนเป็นอย่างดี ต่อมาได้มีชาวบ้านเข้ามาจับจองตั้งรกรากจากไม่กี่หลังคาเรือน เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันมีครัวเรือนทั้งสิ้น 270 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,850 คน

ท่าเสาอยู่ห่างจากตัวเมืองสงขลาทางทิศเหนือ ประมาณ 30 กิโลเมตร สามารถเดินทางตามถนนสาย สงขลา - นครศรีธรรมราช มีทางแยกเข้าสู่หมู่บ้านได้หลายเส้นทาง นอกจากนั้นสามารถเดินทางโดยการข้ามแพขนานยนต์จากตัวเมืองสงขลาไปยังฝั่งหัวเขาแดง อ.สิงหนคร และสามารถเดินเท้าเข้าสู่ท่าเสาได้สะดวกและรวดเร็วอีกทางหนึ่ง

สภาพในชุมชน เป็นชุมชนที่ปลูกสร้างบ้านเรือนไม่ค่อยเป็นระเบียบ กระจายเป็นกระจุกหรือเป็นกลุ่มก้อน ซึ่งบ้านเรือนจะปลูกติดกับทะเลสาบ มีการตั้งบ้านเรือนไปตามสองข้างทางถนนเลียบทะเลสาบ ด้านแรกประชากรจะสร้างบ้านเรือนติดกับทะเลสาบ จนมีบางครัวเรือนที่มีการถมที่ลงไปในทะเลสาบเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือน ทำให้มีบ้านเรือนบางหลังที่ยื่นลงไปทะเลสาบด้วย บางบ้านมีการยกเสาตึ๋ย ๆ เพื่อป้องกันในช่วงน้ำหลาก สภาพบ้านเรือนไม่ค่อยมิดชิด บ้านจะปลูกติด ๆ กัน ส่วนอีกด้านของถนนประชากรจะสร้างบ้านเรือนที่มิดชิด แข็งแรง ทนทาน มีบริเวณบ้านมากกว่าอีกด้านหนึ่ง มีความหลากหลาย มีทั้งบ้านเรือนที่ก่อสร้างด้วยซีเมนต์ ไม้ไม้สังกะสี และใบจาก บ้านเรือนมีขนาดเล็กบ้างใหญ่บ้าง แตกต่างกันไป ด้านการสาธารณูปโภค มีไฟฟ้า และน้ำประปาใช้ ครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้น้ำประปา ส่วนใหญ่จะใช้น้ำบ่อ และตีมน้ำฝน

ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และยังมีผู้ไม่รู้หนังสืออยู่อีกส่วนหนึ่ง และประชากรเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกันครัวเรือนในชุมชนท่าเสาเกินกว่าร้อยละ 50 มีหนี้สินโดยเฉพาะหนี้สินผูกพันและแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่มาจากเจ้าแม่ในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการกู้มาลงทุนในการทำประมง

4.2 คุณลักษณะทั่วไปของตัวอย่างที่ศึกษา

ในการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทั่วไปของผู้ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน ระหว่างบริเวณฝั่งอ่าวไทยและบริเวณฝั่งทะเลสาบสงขลาที่จะจำแนกตามคุณลักษณะต่าง ๆ ดังนี้คือ อายุและการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ขนาดและรูปแบบของครัวเรือน สถานภาพของสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกเด็กในครัวเรือน ว่าคุณลักษณะของสมาชิกในครัวเรือน ทั้งสองพื้นที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามเขตพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา	จำนวนหัวหน้าครัวเรือน	ร้อยละ
บ่ออิฐ (อ่าวไทย)	92	43.4
ท่าเสา (ทะเลสาบสงขลา)	120	56.6
รวม	212	100.0

4.2.1 คุณลักษณะของหัวหน้าครัวเรือน

1.อายุ หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง ส่วนใหญ่ทั้งสองพื้นที่อยู่ในวัยกลางคน โดยหัวหน้าครัวเรือนในพื้นที่บ่ออิฐส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างอายุ 40 - 49 ปี ถึงร้อยละ 45.7 ส่วนในพื้นที่ท่าเสานั้นอายุของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30 - 39 ปี ถึงร้อยละ 35.3

2. การศึกษา ของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง พบว่า หัวหน้าครัวเรือนประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่ยังมีผู้ที่ไม่มีการศึกษาถึงร้อยละ 6.1 ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีถึงร้อยละ 56.6 รองลงมาคือ จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีร้อยละ 27.4 และมีเพียงร้อยละ 3.3 ที่จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยม จึงเห็นได้ว่าการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนประมงยังอยู่ในระดับต่ำอยู่

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา พบว่า พื้นที่บ่ออิฐ หัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีถึงร้อยละ 54.3 พื้นที่ท่าเสา มีถึงร้อยละ 58.3 รองลงมาคือ จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่บ่ออิฐมีร้อยละ 27.2 พื้นที่ท่าเสา ร้อยละ 27.3 แต่พบว่ามีหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่รู้หนังสือ ในพื้นที่บ่ออิฐ ร้อยละ 8.7 และพื้นที่ท่าเสา ร้อยละ 4.2 จะเห็นได้ว่าการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างทั้งสองพื้นที่แตกต่างกันเล็กน้อยเท่านั้น โดยพื้นที่บ่ออิฐมีผู้ที่ไม่มีการศึกษาสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ท่าเสา ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้ที่ได้รับการศึกษาที่สูงกว่าระดับประถมศึกษาพื้นที่บ่ออิฐมีสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ท่าเสาด้วย

ตารางที่ 4.2 แสดงคุณลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน

คุณลักษณะทั่วไป	พื้นที่				รวม	
	บ่ออิฐ		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. อายุของหัวหน้าครัวเรือน						
ต่ำกว่า 20 ปี	1	1.1	-	-	1	0.5
20 - 29 ปี	7	7.6	10	8.3	17	8.0
30 - 39 ปี	27	29.3	42	35.3	69	32.5
40 - 49 ปี	42	45.7	28	23.3	70	33.0
50 - 59 ปี	14	15.2	30	25.0	44	20.8
60 ปี ขึ้นไป	1	1.1	10	8.3	11	5.2
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0
2. การศึกษา						
ไม่มีการศึกษา	8	8.7	5	4.2	13	6.1
ป.2	2	2.2	4	3.3	6	2.8
ป.3	-	-	3	2.5	3	1.4
ป.4	50	54.3	70	58.3	120	56.6
ป.5	1	1.1	-	-	1	0.5
ป.6	25	27.2	33	27.3	58	27.4
ป.7	2	2.2	2	1.7	1	1.9
ม.3	1	1.1	1	0.8	2	0.9
ม.5	-	-	1	0.8	1	0.5
ม.6	3	3.3	1	0.8	4	1.9
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

4.2.2 คุณลักษณะทั่วไปของครัวเรือน

1.ขนาดครัวเรือน

ขนาดของครัวเรือนประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่ พบว่า มีขนาดของครัวเรือนอยู่ในระหว่าง 2-10 คน (จากตาราง 4.3 และตาราง 4.4)

ขนาดของครัวเรือนพื้นที่บ่ออิฐอยู่ระหว่าง 2-8 คน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีขนาด 4 คนถึงร้อยละ 32.6 ส่วนพื้นที่ท่าเสามีขนาดระหว่าง 2-10 คน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีขนาด 4 คน แต่ที่แตกต่างกันคือ ไม่พบครัวเรือนขนาดใหญ่ขนาด 9 คน และ 10 คน ในพื้นที่บ่ออิฐ ในขณะที่ในครัวเรือนพื้นที่ท่าเสามีถึงร้อยละ 6.7

ตารางที่ 4.3 แสดงขนาดครัวเรือนประมงพื้นบ้าน จำแนกตามจำนวนสมาชิก

จำนวนสมาชิก	พื้นที่				รวม	
	บ่ออิฐ		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
2 คน	5	5.4	6	5.0	11	5.2
3 คน	10	10.9	22	18.3	32	15.1
4 คน	30	32.6	33	27.5	63	29.7
5 คน	24	26.1	28	3.3	52	24.5
6 คน	16	17.4	14	11.7	30	14.2
7 คน	3	3.3	5	4.2	8	3.8
8 คน	4	4.3	4	3.3	8	3.8
9 คน	-	-	5	4.2	5	2.4
10 คน	-	-	3	2.5	3	1.4
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

ตารางที่ 4.4 แสดงขนาดครัวเรือนประมงพื้นบ้าน

ขนาดครัวเรือน	พื้นที่				รวม	
	ปออิฐ		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เล็ก (ต่ำกว่า 4 คน)	15	16.3	28	23.3	43	20.3
กลาง (4-7 คน)	73	79.3	80	66.7	153	72.2
ใหญ่ (8 คนขึ้นไป)	4	4.3	12	10.0	16	7.5
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

2. รูปแบบของครัวเรือน

รูปแบบครัวเรือนในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดกรอบรูปแบบครัวเรือนดังนี้ ครัวเรือนเดียว หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วย หัวหน้าครัวเรือน ภรรยา บุตร และอาจมีญาติคนอื่นที่ยังไม่สมรสอาศัยอยู่ด้วย อีกแบบหนึ่งคือ ครัวเรือนขยาย หมายถึง ครัวเรือนที่ประกอบด้วยครัวเรือนเดี่ยวตั้งแต่สองครัวเรือนขึ้นไป โดยมีหัวหน้าครัวเรือนเพียงคนเดียว

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ปออิฐกับพื้นที่ท่าเสา (ตารางที่ 4.5) พบว่า ครัวเรือนประมงพื้นบ้านพื้นที่ปออิฐ ตัวอย่างทั้งหมด 92 ครัวเรือน มีถึง 82 ครัวเรือน หรือร้อยละ 89.1 เป็นครัวเรือนเดี่ยว และอีก 10 ครัวเรือน หรือร้อยละ 10.9 เป็นครัวเรือนขยาย ส่วนในพื้นที่ท่าเสา ตัวอย่างทั้งหมด 120 ครัวเรือน มีถึง 144 ครัวเรือน หรือร้อยละ 95.0 เป็นครัวเรือนเดี่ยว และอีก 6 ครัวเรือนหรือเพียงร้อยละ 5.0 เป็นครัวเรือนขยาย

เมื่อพิจารณารูปแบบของครัวเรือนประมงพื้นบ้านทั้งสองพื้นที่จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่แล้ว ครัวเรือนประมงพื้นบ้านจะเป็นครัวเรือนเดี่ยว ถึงร้อยละ 92.5 เป็นครัวเรือนขยายเพียงร้อยละ 7.5 เท่านั้น

ตารางที่ 4.5 แสดงรูปแบบของครัวเรือน

รูปแบบ	พื้นที่				รวม	
	บ่ออิฐ		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เดี่ยว	82	89.1	114	95.0	196	92.5
ขยาย	10	10.9	6	5.0	16	7.5
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

3. สถานภาพของสมาชิกในครัวเรือน

สถานภาพของสมาชิกในครัวเรือนประมงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย หัวหน้าครัวเรือน ภรรยา และบุตร มีจำนวนถึงร้อยละ 84.9 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา (ตารางที่ 4.6) พบว่า ในพื้นที่บ่ออิฐครัวเรือนที่ประกอบด้วย หัวหน้าครัวเรือน ภรรยา และบุตร มีจำนวนถึงร้อยละ 84.8 ส่วนพื้นที่ท่าเสามีถึงร้อยละ 85.0 และสำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกอื่นอยู่ด้วย เช่น เขย สะใภ้ พ่อแม่ สามี พ่อตาแม่ยาย หรือน้องสาว น้องชาย หรือหลาน (ลูกของลูกที่ไปทำงานที่อื่น) พบว่าในพื้นที่บ่ออิฐมีร้อยละ 8.7 และพื้นที่ท่าเสามีร้อยละ 6.7 สำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกอื่นอาศัยอยู่ด้วยนั้นในพื้นที่บ่ออิฐ มีสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ท่าเสาทั้งนี้เพราะว่าต้องการแรงงานมาช่วยในการทำประมง จึงทำให้ในพื้นที่บ่ออิฐมีครัวเรือนขยายที่ประกอบไปด้วยคู่สมรส 2 คู่ขึ้นไปสูงกว่าในพื้นที่ท่าเสา

ตารางที่ 4.6 แสดงสถานภาพของสมาชิกในครัวเรือน

สถานภาพของสมาชิก	พื้นที่				รวม	
	บ่ออิฐ		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
หัวหน้าครัวเรือน+ภรรยา	6	6.5	7	5.8	13	6.1
หัวหน้าครัวเรือน+บุตร	-	-	3	2.5	3	1.4
หัวหน้าครัวเรือน+ภรรยา+บุตร	78	84.8	102	85.0	180	84.9
หัวหน้าครัวเรือน+ภรรยา+บุตร+คนอื่น ๆ	8	8.7	8	6.7	16	7.5
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

4.2.3 คุณลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน

1.คุณลักษณะทั่วไปของภรรยา

ภรรยาหรือของคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือนประมงพื้นบ้าน เป็นสมาชิกคนหนึ่งที่มีสำคัญในครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 4.7) ส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.6 จะมีภรรยาอยู่ด้วยกันในครัวเรือน มีเพียงร้อยละ 1.4 ที่เป็นครัวเรือนที่ไม่ได้มีภรรยา เมื่อเปรียบเทียบอายุของภรรยาระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา สำหรับในพื้นที่บ่ออิฐส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-49 ปี ถึงร้อยละ 74.0 และในพื้นที่ท่าเสา ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 36.7 หากเปรียบเทียบอายุของภรรยากับหัวหน้าครัวเรือน ส่วนใหญ่แล้วอายุของภรณยาน้อยกว่าสามี

ทางด้านการศึกษาของคู่สมรสหรือภรรยาของหัวหน้าครัวเรือนชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งสองพื้นที่นั้นพบว่า ยังมีผู้ที่ไม่มีการศึกษาสูงถึงร้อยละ 9.4 และส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 59.4 รองลงมาคือจบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีร้อยละ 22.6 เมื่อเปรียบเทียบการศึกษาของภรรยาระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา พบว่าการศึกษาของภรรยาทั้งในพื้นที่บ่ออิฐ และท่าเสาส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 58.7 และร้อยละ 60.0 ตามลำดับ

สำหรับการประกอบอาชีพของคู่สมรสหรือภรณยานั้น (ตารางที่ 4.7) พบว่า ภรรยาส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน หรือช่วยหัวหน้าครัวเรือนในการทำประมง มีถึงร้อยละ 89.6 โดยพบว่า พื้นที่บ่ออิฐมีสูงกว่าพื้นที่ท่าเสา คือในพื้นที่บ่ออิฐมีถึงร้อยละ 97.8 ส่วนในพื้นที่ท่าเสามีเพียงร้อยละ 83.3 ส่วนอาชีพรองลงมาของภรรยา ในพื้นที่บ่ออิฐ ร้อยละ 2.2 มีอาชีพค้าขาย ส่วนในพื้นที่ท่าเสา ภรรยาที่มีอาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 10.8 และอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 3.3 ซึ่งในพื้นที่บ่ออิฐไม่พบภรรยาที่มีอาชีพรับจ้าง

ตารางที่ 4.7 แสดงคุณลักษณะทั่วไปของสมาชิก (ภรรยา) ในครัวเรือน

คุณลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน	พื้นที่				รวม	
	ปอติฐ		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1.อายุของภรรยา						
ครัวเรือนที่ไม่มีภรรยา	-	-	3	2.5	3	1.4
ต่ำกว่า 20 ปี	2	2.2	2	1.7	4	1.9
20-29 ปี	15	16.3	18	15.0	33	15.6
30-39 ปี	34	37.0	44	36.7	78	36.8
40-49 ปี	34	37.0	37	30.8	71	33.5
50-59 ปี	7	7.6	11	9.2	18	8.5
60 ปีขึ้นไป	-	-	5	4.2	5	2.4
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0
2.การศึกษาของภรรยา						
ครัวเรือนที่ไม่มีภรรยา	-	-	3	2.5	3	1.4
ไม่มีการศึกษา	9	9.8	11	9.1	20	9.4
ป.1	-	-	1	0.8	1	0.5
ป.3	-	-	1	0.8	1	0.5
ป.4	54	58.7	72	60.0	126	59.4
ป.5	-	-	5	4.2	5	2.4
ป.6	24	26.1	24	20.0	48	22.6
ม.3	3	3.3	1	0.8	4	1.9
ม.4	1	1.1	-	-	1	0.5
ม.6	1	1.1	2	1.6	3	1.4
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0
3. อาชีพหลักของภรรยา						
ครัวเรือนที่ไม่มีภรรยา	-	-	3	2.5	3	1.4
แม่บ้านประมง	90	97.8	100	83.3	190	89.6
ค้าขาย	2	2.2	13	10.8	15	7.1
รับจ้าง	-	-	4	3.3	4	1.9
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

2.คุณลักษณะทั่วไปของบุตร

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของสมาชิกในครัวเรือนของประมงพื้นบ้านทั้งหมด พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วในครัวเรือน มักจะมีบุตรที่อาศัยอยู่ด้วยแทบทุกครัวเรือน มีเพียงร้อยละ 6.1 เท่านั้นที่ไม่มีบุตรอยู่ในครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา (ตารางที่ 4.8) พบว่าครัวเรือนที่มีบุตรอาศัยอยู่ด้วยในพื้นที่ท่าเสามีสัดส่วนสูงกว่าครัวเรือนที่มีในพื้นที่บ่ออิฐเล็กน้อยคือร้อยละ 94.2 กับร้อยละ 93.5 ตามลำดับ โดยมีครัวเรือนทั้งสองพื้นที่ที่มีเฉพาะบุตรชายในครัวเรือนถึงร้อยละ 25.0 และครัวเรือนที่มีเฉพาะบุตรหญิงเพียงร้อยละ 9.9 เท่านั้น ส่วนใหญ่นั้นในครัวเรือนก็จะมีทั้งบุตรชายและหญิงมีถึงร้อยละ 58.7

อายุของบุตรในครัวเรือนชาวประมงพื้นบ้านมีตั้งแต่เด็กแรกเกิด จนถึงวัยรุ่นหนุ่มสาว เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา พบว่า ในพื้นที่บ่ออิฐครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 38.0 มีบุตรเฉพาะที่มีอายุ 12 ปี ขึ้นไป รองลงมาคือครัวเรือนที่มีเฉพาะบุตรที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 12 ปี ร้อยละ 29.3 และครัวเรือนที่มีทั้งบุตรที่ต่ำกว่า 12 ปีและ 12 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.3 ส่วนพื้นที่ท่าเสาครัวเรือนมีบุตรเฉพาะในช่วงอายุ ต่ำกว่า 12 ปี ร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ ครัวเรือนมีบุตรเฉพาะในช่วงอายุ 12 ปี ขึ้นไปร้อยละ 30.8 และครัวเรือนที่มีทั้งบุตรที่ต่ำกว่า 12 ปีและ 12 ปีขึ้นไปร้อยละ 26.7 จึงเห็นได้ว่า ในพื้นที่ท่าเสามีครัวเรือนเฉพาะบุตรที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี สูงกว่าในพื้นที่บ่ออิฐ ดังนั้นในพื้นที่ท่าเสาจึงต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรสูงกว่าพื้นที่ท่าเสา กล่าวคือบุตรที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 12 ปี ซึ่งอยู่ในการศึกษาระดับประถม (ภาคบังคับ) และยังช่วยการทำงานหรือการประกอบอาชีพไม่ได้เต็มที่ ภาพโดยรวมครัวเรือนในพื้นที่ท่าเสามีสมาชิกบุตรต่ำกว่า 12 ปี อยู่ในครัวเรือนถึงร้อยละ 63.3 สูงกว่าในพื้นที่บ่ออิฐ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 55.4

ทางด้านการศึกษาของบุตร พบว่า บุตรในครัวเรือนชาวประมงพื้นบ้านที่มีเฉพาะบุตรที่กำลังอยู่ในศึกษาเล่าเรียนอยู่ร้อยละ 33.0 มีครัวเรือนประมงพื้นบ้านมีเฉพาะบุตรได้รับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ถึงร้อยละ 15.2 ครัวเรือนที่มีเฉพาะบุตรที่ได้จบการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา มีเพียงร้อยละ 5.2 และยังมีครัวเรือนที่มีเฉพาะบุตรไม่เข้าโรงเรียนอีก ร้อยละ 3.7 สำหรับบุตรที่กำลังเล่าเรียนศึกษาอยู่ ก็ยังคงเป็นภาระของหัวหน้าครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่บ่ออิฐกับพื้นที่ท่าเสา พบว่า ในพื้นที่บ่ออิฐบุตรส่วนใหญ่ร้อยละ 38.0 กำลังศึกษาอยู่ เช่นเดียวกับพื้นที่ท่าเสาที่บุตรส่วนใหญ่กำลังศึกษา แต่มีเพียงร้อยละ 29.2 ดังนั้นบุตรส่วนใหญ่ทั้งในพื้นที่บ่ออิฐและพื้นที่ท่าเสาจึงยังไม่ได้ประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4.8 แสดงคุณลักษณะของสมาชิก (บุตร) ในครัวเรือน

คุณลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน	พื้นที่				รวม	
	ปอญญู		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1.เพศบุตร						
ครัวเรือนไม่มีบุตร	6	6.5	7	5.8	13	6.1
มีเฉพาะบุตรชาย	23	25.0	30	25.0	53	25.0
มีเฉพาะบุตรหญิง	5	5.4	16	13.3	21	9.9
มีทั้งบุตรชายหญิง	58	63.0	67	55.8	125	58.7
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0
2.อายุของบุตร						
ครัวเรือนไม่มีบุตร	6	6.5	7	5.8	13	6.1
บุตรอายุต่ำกว่า 12 ปี	24	27.6	44	36.7	68	32.1
บุตรอายุ 12 ปีขึ้นไป	35	38.0	37	30.8	72	34.0
มีทั้งต่ำกว่า 12 และ 12ขึ้นไป	27	29.3	32	26.7	59	27.8
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0
3.การศึกษาของบุตร						
ครัวเรือนไม่มีบุตร	6	6.5	7	5.8	13	6.1
จบประถมศึกษา	11	12.0	22	18.3	33	15.6
จบมัธยมศึกษา	5	5.4	6	5.0	11	5.2
กำลังศึกษาอยู่	35	38.0	35	29.2	70	33.0
ยังไม่เข้าโรงเรียน	3	3.2	5	4.2	8	3.8
จบประถม+จบมัธยม	-	-	4	3.3	4	1.9
จบประถม+กำลังศึกษา	18	19.6	19	15.8	37	17.5
จบประถม+ยังไม่เข้าโรงเรียน	-	-	-	-	-	-
จบมัธยม + กำลังศึกษา	8	8.7	2	1.7	10	4.7
จบมัธยม+ ยังไม่เข้าโรงเรียน	-	-	1	0.8	1	0.5
กำลังศึกษา+ยังไม่เข้าโรงเรียน	4	4.3	11	9.2	15	7.1
อื่น ๆ	2	2.2	8	6.7	10	4.7
รวม	92	100.0	120	100.0	120	100.0

ตาราง 4.8 (ต่อ) แสดงคุณลักษณะของสมาชิก (บุตร) ในครัวเรือน

คุณลักษณะทั่วไปของสมาชิกในครัวเรือน	พื้นที่				รวม	
	ปอฮิสู		ท่าเสา		จำนวน	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
3.อาชีพของบุตร						
ครัวเรือนไม่มีบุตร	6	6.5	7	5.8	13	6.6
บุตรยังไม่ประกอบอาชีพ	45	48.9	52	43.3	97	45.8
ประมง	14	15.2	18	15.0	32	15.1
รับจ้าง	2	2.2	8	6.7	10	4.7
ทำงานโรงงาน	-	-	2	1.7	2	0.9
ก่อสร้าง	-	-	-	-	-	-
ยังไม่ประกอบอาชีพ+ประมง	15	16.3	19	15.8	34	16.0
ยังไม่ประกอบอาชีพ+รับจ้าง	1	1.1	-	-	1	0.5
ยังไม่ประกอบอาชีพ+โรงงาน	-	-	-	-	-	-
ยังไม่ประกอบอาชีพ+ก่อสร้าง	-	-	-	-	-	-
ประมง+รับจ้าง	3	3.3	3	2.5	6	2.8
ประมง+โรงงาน	1	1.1	6	5.0	7	3.3
ประมง+ก่อสร้าง	-	-	1	0.8	1	0.5
ในครัวเรือนมีผู้ประกอบอาชีพ ตั้งแต่ 3 อย่างขึ้นไป	5	5.4	4	3.3	9	4.2
รวม	92	100.0	120	100.0	212	100.0

4.3 ลักษณะทั่วไปของการทำประมงพื้นบ้าน

การทำประมงพื้นบ้านนั้นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างเมื่อลักษณะทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางทะเล และธรรมชาติต่าง ๆ ของสัตว์น้ำแต่ละชนิด แตกต่างกันไป จึงจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันด้วย อีกทั้งการใช้เครื่องมือจะต้องสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป ตามช่วงเวลา และฤดูกาล เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่บ่ออูฐกับพื้นที่ท่าเลามีลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำประมงพื้นบ้านดังนี้

4.3.1 บ้านบ่ออูฐ

การทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่บ่ออูฐเป็นการทำประมงในทะเลอ่าวไทย สภาพทางทะเล น้ำในทะเลจึงเป็นน้ำเค็มตลอดปี ระดับน้ำทะเลมีความลึกกว่าพื้นที่ทะเลสาบ มีทั้งช่วงน้ำขึ้น-น้ำลง มีทั้งช่วงที่เป็นน้ำนิ่งและช่วงที่คลื่นลมแรง ดังนั้นสัตว์น้ำที่มีอยู่ในพื้นที่บ่ออูฐจึงเป็นสัตว์น้ำเค็มอัน ได้แก่

ปลา เช่น ปลาทู (เป็นปลาที่สามารถจับได้ตลอดทั้งปี) ปลาจะละเม็ด ปลาอินทรี ปลากระเบน ปลากะบอก ปลาโคก ปลาดาบ ฯลฯ

กุ้ง ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย กุ้งหัวแข็ง

ปลาหมึก ได้แก่ ปลาหมึกกระดอง ปลาหมึกหอม ปลาหมึกกล้วย

ปู ได้แก่ ปูม้า ปูดำ

แต่ปริมาณสัตว์น้ำแต่ละชนิดจะมีมากน้อยแตกต่างกันไปตามช่วงฤดูกาล เช่น ช่วงมรสุม (พ.ย.- มี.ค.) กุ้งและปลาต่าง ๆ จะมีมากในช่วงนี้ ช่วงลมสงบ (เม.ย.- ต.ค.) จะมีปู ปลาหมึกมาก ส่วนปลาที่มีมากได้แก่ ปลากะบอก ปลากะเบน ช่วง ก.ย. - ต.ค. จะมีปลากะตัก

นอกจากนี้สัตว์น้ำแต่ละชนิดจะมีมากน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของน้ำ เช่น หากน้ำนิ่ง และสัมผัสตุน้ำเย็นมาก จะไม่มีปลา น้ำทะเลสีขุ่นจะมีพวกปลากะบอกมาก

เมื่อชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ได้มีการสังเกตและเรียนรู้ธรรมชาติของสัตว์น้ำ จึงสามารถใช้เครื่องมือในการทำประมงให้สอดคล้องตามสภาพทางทะเลและธรรมชาติสัตว์น้ำ ดังนั้นเรือที่ใช้ในการทำประมงในพื้นที่บ่ออูฐจะเป็นเรือท้ายตัด เนื่องจากเรือท้ายตัดเป็นเรือที่มีกำลังเครื่องยนต์แรงกว่าเรือหางยาว และลักษณะที่เป็นท้ายที่ตัดก็สามารถฝ่าคลื่นลมในทะเลได้อย่างสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำในพื้นที่บ่ออูฐจึงเป็นเครื่องมือประเภทเคลื่อนที่ สำหรับเครื่องมือทำประมงประเภทเคลื่อนที่นั้นเป็นเครื่องมือทำการประมงที่สามารถเคลื่อนย้าย

ไปทำประมงตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ตามความต้องการไม่ต้องใช้อุปกรณ์เป็นส่วนประกอบมากนัก เช่น อวน เบ็ด แห ทั้งนี้เพราะสภาพน้ำที่ลึกและมีคลื่นลมแรงไม่เหมาะในการใช้เครื่องมือประมงที่ รวมถึงธรรมชาติของสัตว์น้ำในทะเล กล่าวคือ ชาวประมงจะรู้ว่าปลาที่จะจับเป็นปลาประเภทใดบ้างเช่น แยกประเภทเป็นปลาที่อยู่บริเวณผิวน้ำ ปลาที่อยู่บริเวณผิวดิน ปลาผิวน้ำ ได้แก่ ปลาทุปลากะบอก ปลาอินทรี ปลาผิวดิน ได้แก่ ปลาเก๋า ปลากะพง ปลาจาระเม็ด

สัตว์น้ำแต่ละชนิดมีแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร และการแพร่พันธุ์ที่แตกต่างกันด้วย เช่น ปลาทุปลากะบอก จะอยู่ร่องน้ำลึก ปลากะบอก ปลากะเบน จะอยู่บริเวณที่น้ำทรายขี้เบ็ด ดินเลนหรือเนินทราย ปลาจาระเม็ด จะอยู่กลางร่องน้ำ ที่ไม่มีปะการังหรือหิน ปลาหลังเขียว จะอยู่บริเวณน้ำไม่ลึกมาก ประมาณ 4-5 วา ปลาเก๋าจะอยู่ตามริมเกาะ หรือแนวปะการัง กุ้ง จะอยู่ตามร่องน้ำ ที่มีน้ำลึกประมาณ 10-20 เมตร ปู จะอยู่ตามโคลนทรายหรือตามร่องน้ำ ปลาหมึก จะอยู่ตามเนินทรายได้ทะเล

สำหรับเครื่องมือประเภทเคลื่อนที่ที่ชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ปออิฐนิยมใช้กันมาก คือ อวน และอวนดังกล่าวนี้จะมีขนาดที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของสัตว์น้ำ

อวนปลา ตาห่างประมาณ 5 ซม. ผืนหนึ่งมีความยาว 50-70 วา

อวนปู ตาห่างประมาณ 7 ซม. ยาวผืนละประมาณ 70 วา

อวนกุ้ง ตาห่างประมาณ 4.5 ซม. ยาวประมาณ 17 วา

อวนหมึก ตาห่างประมาณ 5-7 ซม.

การใช้อวนในการจับสัตว์น้ำของชาวประมงในพื้นที่ปออิฐนั้นนำอวนที่ได้จัดเตรียมใส่ไปในเรือก่อน เมื่อขยับเรือไปถึงแหล่งที่เห็นว่าทำเลเหมาะสมจึงจะวางอวนแต่ละผืนไปเรื่อย ๆ แล้วจะกลับมาสาวอวนขึ้น หรือรอเวลาประมาณ 1/2 ชั่วโมงถึง 2 ชั่วโมง การสาวอวนจะมีน้ำหนักพอสมควรเพราะที่อวนจะมีตะกั่วถ่วงอยู่ จึงต้องใช้คนประมาณ 2 คนช่วยกัน ดังนั้นแรงงานที่ใช้ในการทำจึงไม่ต่ำกว่า 2 คน ซึ่งจะแตกต่างจากในพื้นที่ทะเลสาบ โดยจะกล่าวถึงต่อไป

นอกจากนี้ชาวประมงบางส่วนในพื้นที่ปออิฐอาจจะนำเครื่องมืออื่น ๆ มาใช้ร่วมในการทำประมงด้วย เช่น เข็มทิศ วิทยุสื่อสาร

จากสภาพทางทะเล ธรรมชาติของสัตว์น้ำ และความหลากหลายของสัตว์น้ำ จึงทำให้ชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ปออิฐต้องใช้ทุนในการทำประมงค่อนข้างสูง กล่าวคือ ใช้เรือท้ายตัดหรือเรือกอลและ ล่าละประมาณ 70,000 บาท เครื่องยนต์ ราคา ประมาณ 10,000 บาท

อวนหมึก ราคาผืนละประมาณ 300-320 บาท

อวนกุ้ง ราคาผืนละประมาณ 350-450 บาท อายุการใช้งานประมาณ 3 เดือน

อวนปลา ราคาผืนละประมาณ 300-400 บาท อายุการใช้งาน ประมาณ 2 ปี

อวนปู ราคาผืนละประมาณ 350-450 บาท อายุการใช้งานสั้นที่สุด ประมาณ 10 ครั้ง เพราะปูจะทำให้อวนขาดได้ง่าย อวนแต่ละชนิดใช้ประมาณ 30-60 ผืน

การลงทุนค่าอวน ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาท ทั้งนี้ต้องมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ติดผืนอวนอีก เช่น ตะกั่วสำหรับถ่วงให้อวนจม และทุ่นลอยน้ำ

ดังนั้นในการลงทุนทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่บ่ออิฐครั้งแรกไม่ต่ำกว่า 90,000 บาท

4.3.2 บ้านท่าเสา

การทำประมงพื้นบ้านในพื้นที่ท่าเสามีลักษณะหลาย ๆ อย่างที่แตกต่างจากพื้นที่บ่ออิฐ กล่าวคือ พื้นที่ท่าเสาเป็นทะเลสาบลักษณะของน้ำมีทั้งน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด หมุนเวียนกันไป ระดับน้ำในทะเลสาบไม่ลึกมากนักเมื่อเทียบกับในทะเลอ่าวไทย และในทะเลสาบใต้พื้นน้ำมักมีสภาพเป็นโคลนตม ซึ่งต่างจากในพื้นที่บ่ออิฐซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทราย คลื่นลมก็ไม่แรงมาก เมื่อเทียบกับในทะเลอ่าวไทย สำหรับช่วงน้ำขึ้นลงมีเช่นเดียวกับในอ่าวไทย

ดังนั้นธรรมชาติของสัตว์น้ำในพื้นที่ท่าเสาจะหมุนเวียนไปตามสภาพน้ำ กล่าวคือ

ช่วงเดือน พ.ค. – ส.ค. ส่วนใหญ่จะเป็นน้ำจืด สัตว์น้ำที่จับได้จึงเป็นสัตว์น้ำจืด เช่น ปลาเก็ด ปลาชะโด ปลาจลลาด ฯลฯ

ช่วงเดือน ก.ย. – พ.ย. ส่วนใหญ่จะเป็นน้ำเค็ม สัตว์น้ำที่จับได้จึงเป็นสัตว์น้ำเค็ม เช่น กุ้งแชบ๊วย (กุ้งหางแดง) กุ้งหัวแข็ง ปลาหลังเขียว ฯลฯ

ช่วงเดือน ธ.ค. – เม.ย. ส่วนใหญ่จะเป็นน้ำกร่อย สัตว์น้ำที่จับได้จึงเป็นสัตว์น้ำกร่อย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมงส่วนใหญ่เป็นประเภทประจำที่ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ไม่สามารถเคลื่อนย้าย หรือยากแก่การเคลื่อนย้ายมักเป็นเครื่องมือที่มีขนาดใหญ่ และมีอุปกรณ์ประกอบจำนวนมากชาวประมงต้องนำไปวางตามที่ต่าง ๆ ตลอดช่วงการทำประมง เช่น ไชโพงพาง นิ๊ะระ (เครื่องมือจับสัตว์น้ำท้องถิ่นจังหวัดสงขลา) เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในพื้นที่ท่าเสามีระดับน้ำไม่ลึกมากนัก คลื่นลมไม่แรง และมีพื้นดินส่วนล่างเป็นโคลน จึงเหมาะกับการใช้เครื่องมือทำประมงประเภทประจำที่ ดังนั้นเมื่อมีการใช้เครื่องมือประจำที่ในการทำประมงจึงไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานในการร่วมทำประมงจำนวนมากเพียง 1-2 คน ก็สามารถจับสัตว์น้ำได้ ลักษณะของเครื่องมือประเภทประจำที่ที่ใช้ในพื้นที่ท่าเสาและวิธีการใช้แต่ละประเภทมีดังนี้

ไซ

ไซเป็นเครื่องมือที่ชาวประมงพื้นบ้านทำขึ้นมาเพื่อใช้จับกุ้งหรือปลา ไซมีลักษณะเป็นซี่ไม้ไผ่ผูกกรอกกันเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความสูงประมาณ 2.5 เมตร กว้างประมาณ 0.5 เมตร ยาวประมาณ 1.5 เมตร พื้นของไซจะทำด้วยไม้กระดาน ตัวไซหุ้มด้วยไผ่ล่อน ที่ปากมีสองชั้น ชั้นแรกเป็นห้องลวง เปิดกว้างพอประมาณ ชั้นในจะมีความกว้างเพียงเล็กน้อย เพื่อให้สัตว์น้ำเข้าไป ส่วนด้านหลังของไซจะมีช่องเปิดปิด สำหรับเป็นช่องผูกไว้กับถุงใส่สัตว์น้ำ ถุงที่ใส่ส่วนใหญ่จะทำจากอวนพลาสติกตาถี่ ส่วนด้านบนของไซมีไว้สำหรับแขวนตะเกียงน้ำมันก๊าด เพื่อใช้เป็นแสงในการล่อสัตว์น้ำเวลากลางคืน การกั๊ไซ (นำสัตว์น้ำออกจากไซ) ชาวประมงจะกว้านเอาถุงใส่สัตว์น้ำที่ผูกติดกับตัวไซขึ้นมาเหนือน้ำเอาปลายถุงขึ้นบนเรือเพื่อเทสัตว์น้ำออก การเลือกทำเลที่ตั้งไซควรเป็นแหล่งน้ำที่มีพื้นดินที่เป็นโคลนเพื่อสะดวกในการปักไซ ซึ่งควรเป็นพื้นที่ที่มีระดับน้ำตื้นมีความลึก ไม่เกินความสูงของไซ

โพงพาง

เป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดหนึ่งที่สร้างจากความคิดและภูมิปัญญาของชาวบ้านตามหลักการที่ว่าสัตว์จะมาตามกระแส น้ำ โพงพางส่วนใหญ่นำไปใช้จับสัตว์น้ำในพื้นที่ที่มีระดับน้ำลึกประมาณ 6-8 เมตร โพงพางจะมีลักษณะเป็นถุงขนาดใหญ่เป็นรูปทรงกรวย มีความยาวจากปากถุงถึงก้นถุงประมาณ 20 เมตร ปากโพงพางมีความกว้างขนาดประมาณ 4×4 เมตร ก้นถุงมักจะทำด้วยอวนพลาสติก เพื่อเก็บสัตว์น้ำที่ติดโพงพาง ส่วนที่ก้นถุงจะมีเชือกไผ่ล่อนมัดไว้เพื่อไม่ให้สัตว์น้ำที่เข้าไปในโพงพางออกมาทางปากถุง ด้านล่างจะมีการผูกมุมของโพงพางไว้กับไม้สั้นเล็ก ๆ เพื่อดึงถุงโพงพางให้ถึงหน้าดิน ส่วนมุมโพงพางด้านบนผูกไว้กับไม้เสาหลัก และดึงโพงพางให้ตั้งรับกระแส น้ำ เมื่อกั๊(การนำสัตว์ออกมา) โพงพางจะดึงก้นถุงโพงพางแล้วคลายเชือกไผ่ล่อนที่มัดออกเพื่อเทสัตว์น้ำที่ติดอยู่ในถุง ในช่วงที่น้ำขึ้นและน้ำลงเต็มที่สามารรถที่จะประกอบตัวโพงพางหรือกั๊สัตว์น้ำได้ง่ายกว่าช่วงที่กระแสน้ำไหลธรรมดามาก

ไม้ระระ

ไม้ระระเป็นเครื่องมือจับสัตว์น้ำในท้องถื่นมักษได้ โดยเฉพาะในทะเลสาบสงขลา เพื่อดักสัตว์น้ำในบริเวณที่มีระดับความลึกของน้ำไม่เกิน 2 เมตร มีลักษณะเป็นคอกครึ่งวงกลมโดยปลายทั้งสองของคอกจะโค้งเป็นครึ่งวงกลมและจะมีกั้นเพื่อให้สัตว์น้ำเข้าไปยังติดอยู่ข้างใน ตรงกลางไม้ระระจะมีปีกกั้นกลางทำด้วยอวนไผ่ล่อน สำหรับบังคับให้สัตว์น้ำเข้าไปติดอยู่ข้างใน ชาว

ประมงจะวางบักก้นกลางไม้ระหวางทิศทางการไหลของกระแส น้ำ การกักจะใช้สวิงจับสัตว์น้ำที่ อยู่ในไม้ระหวาง ชาวประมงจะนิยมกักสัตว์น้ำจากไม้ระหวางในช่วงเช้าและช่วงเย็น

นอกจากเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นในพื้นที่ท่าเสามีการใช้อวนอยู่บ้าง แต่ อวนที่จะเป็นอวนปัก (กัก) ซึ่งมีลักษณะการใช้ทำประมงที่แตกต่างจากพื้นที่บ่ออิฐ กล่าวคืออวน ปัก (กัก) จะใช้ประจำที่ ชาวประมงจะใช้ไม้ปักตามแนวคลื่น จากนั้นใช้อวนจึงไปตามแนวไม้ ใช้ คน 1-2 คน มี ขนาดความยาวประมาณ 10 - 20 เมตร ลึก 2.50 เมตร

เนื่องจากสภาพทางทะเลสาบไม่ได้กว้างใหญ่เหมือนในอ่าวไทย และระดับน้ำทะเลใน พื้นที่ทะเลสาบมีความลึกไม่มากเมื่อเทียบกับอ่าวไทย เรือที่นำมาใช้ในการทำประมงในพื้นที่ ท่าเสาจึงใช้เรือหางยาว ซึ่งเป็นเรือขนาดเล็กกว่าเรือท้ายตัด ทั้งนี้เพราะจะทำให้เกิดความ สะดวกและคล่องตัวในการใช้ในทะเลสาบ

จากลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการจับสัตว์น้ำดังกล่าวมา จึงทำให้การลงทุนในการ ทำประมงในพื้นที่ท่าเสาต่ำกว่าในพื้นที่บ่ออิฐ สามารถพิจารณาดังนี้คือ

เรือ ค่าต่อเรือหางยาว ลำละประมาณ 6,000 บาทขึ้นไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของเรือ ถ้านำเรือเก่ามาต่อใหม่ประมาณ 8,000 บาท และรวมเครื่องยนต์ที่ใช้ติดเรืออีกประมาณ 5,000 บาท

อวนปัก (กัก) ราคาฝืนละประมาณ 420 บาท

ไต้ 1 ตู ราคาประมาณ 1,000 บาท ส่วนใหญ่มีคร่าวเรือขนาดประมาณ 10 ตูราคา ประมาณ 10,000 บาท

รวมราคาลงทุนครั้งแรกในพื้นที่ท่าเสาทั้งค่าเรือและอุปกรณ์ทำประมงไม่น้อยกว่า 20,000 บาท